

FOAIA DIECEZANĂ

Organ al Epărhiei gr. or. pom. a Caransebeşului

APARE DUMINICA

Preţul abonamentului:

Pentru Austro-Ungaria pe an 10 coroane
pe 1/2 de an 5 cor.
România şi străinătate pe an 14 frc.
pe 1/2 an 7 „

Preţul inserţiunilor:

Pentru publicaţiuni oficioase, concurs, edicte
etc. publicate de 3 ori, dacă conţin până la
150 de cuvinte 6 cor, până la 200 de cuvinte
8 cor., de aci în sus 10 coroane.

Manuscriptele să adresează la redacţiunea

„FOAIA DIECEZANĂ”
iar banii de prenumeraţiune şi inserţiuni la
Administraţiunea Tipografiei şi Librăriei die-
cezane în Caransebeş. — Telefon Nr. 30.

Chestia noastră bisericească

„După ce am sfârşit traducerea celor 19 Omilii ale sfântului Ioan Gură de aur la epistola sfântului apostol Paul către Romani, Cernăuţ 1889”, m'am dus de am prezentat un exemplar răposatului meu unchiu, fostului Arhiepiscop şi Mitropolit Dr. Silvestru Morariu, căruia, cu prilejul acela, i-am vorbit cam așa: Doamne, ce ironie! noi învăţăm patru ani la facultatea teologică şi ieşim de acolo cu capul plin de teorii, iar cu inima seacă şi rece. Pe lângă toate scrierile clasice ale sfinţilor părinţi şi învăţători ai Bisericii noastre, traducerea acestor 19 Omilii e o nimică întreagă, un strop în mare. Dar eu simţesc adânc şi din stropul acesta, că aici e adevărata teologie, căci scrierile acestea, vrei ori nu vrei, numai decât ţi-l bagă pe Dumnezeu până în adâncul inimii şi al sufletului. Şi stai şi mă întreb: oare de ce n'am avea noi la facultatea teologică o anume catedră pentru clasiicii bisericeşti? Din ei şi așa nu avem mai nimic în limba noastră. Şi ce folos imens ni-ar aduce așa o catedră! Profesorul respectiv iar obliga pe auzătorii săi să traducă cutari părţi, traducerea s'ar revizui şi publica, şi astfel, an după an, ni s'ar desgropa tesauri nepreţuite. „Da, măi, da, bine zici” — mi-a răspuns unchiul — „trebuie să fac eu ceva!”

Pildele vii, că Anglia şi Germania numai cuvântului dumnezeesc, ce a străbătut sufletul maselor largi ale poporului, au să mulţamească poziţia respectabilă, ce o ocupă astăzi în lume, pildele acestea ar trebui să ni aducă aminte şi în somn, că şi noi Românii trebuie să muncim numai decât astfel, dacă ni e dragă adevărata viaţă. Un categorie simţământ de datorie ni trâmbită cu toată tăria, că generaţii de generaţii de preoţi români trebuie să se facă pionerii cei mai harnici ai răspândirii cuvântului dumnezeesc în masele poporului nostru nu numai cu graiul viu, ceea ce absolut nu e de ajuns, ci şi cu arma tiparului şi mai ales cu ea. Căci „adevăratul bine moral şi spiritual al omenimei conţine în sine şi binele ma-

terial” (insuţit, dupe cuvântul lui Cristos). „Şi acest scop suprem nu poate fi atins decât prin perfecţionarea religioasă şi morală a tuturor indivizilor, cari formează popoarele şi omenimea.”¹

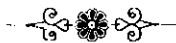
Şi când va sosi timpul să poată zice fiecare Român că e creştin, nu de spoială ori de paradă ca acum, ci cu toată convingerea sufletului său, conform cuvintelor sfântului apostol Paul: „Nu vieţuesc eu, ci Cristos vieţueşte în mine, şi viaţa mea de acum, în trup, o vieţuesc în Fiul lui Dumnezeu, care m'a iubit şi s'a dat pentru mine” (Galat. 2, 20); şi când vieţuirea aceasta va culmina, cu cea mai fierbinte dragoste, în supremul semn de umilinţă al rugăciunii către Dumnezeu în toate zilele vieţii noastre, seara şi dimineaţa şi cât de adeseori, cum ne spune însuşi Mântuitorul că „să cade pururea a se ruga şi a nu înceta” (Luca 18, 1), dar urmând întocmai urmelor Lui, care „ingenuchind se ruga” (Luca 22, 41) şi „a căzut pe faţa Sa, rugându-se” (Mat. 26, 39) şi „a căzut pe pământ şi se ruga” (Mareu 14, 35); şi când de acest indispensabil semn de viaţă vom fi așa de pătrunşi, cum sântem pătrunşi de adevărul că viermele ori musca numai la căldură poate trăi, prin urmare şi noi viermii şi muştile omenieşti putem avea viaţă numai la căldura razelor umilinţei celei mai complete, care culminează în rugăciunea cu plecarea genunchilor, a feţei şi a trupului până la pământ, căci „rugăciunea e suflarea sufletului, şi cine nu se roagă, acela nici nu mai trăieşte”²; când, în sfârşit, cu felul acesta de vieţuire, puterile a 12 milioane de oameni se vor însuli chiar în viaţa aceasta, după cum ni făgăduieşte dumnezeescul nostru Mântuitor, care „e cu neputinţă să minţască” (Rom. 11, 33) — atunci abia sfânta noastră Biserică ortodoxă orientală va ajunge la culmea idealului şi la tăria aceea, de care prea sfântul ei Întemeitor zice, că nici „porţile iadului nu o vor birui” (Mat. 16, 18).

¹ Tolstoi în „Viitorul” cit., No 80.

² De Maistre, op. cit., tom I, pag. 238.

Cui să nu-i surădă acest ideal al idealelor? Cine să rămăe nepăsător și rece în fața lui?

Înainte deci, frați teologi români de pretutindeni, mereu înainte! Înainte, din răspuțeri, la desgroparea izvorului de apă vie, care să alimenteze mașina tipografică a Institutului biblic românesc cu așa putere, încât să n'o întrecă nici una dintre toate mașinile similare, câte le avem! Înainte, cu cel mai mare eura și cu cea mai mare energie, la revărsarea acestui unic izvor sfânt și dătător de deplină viață vremelnică și vecinică peste întinsele câmpii arse de secetă ale pământului românesc, ca ele să se prefacă în țarina cultivată numai cu grâul curat și menit să între în hambarele Dumnezeului nostru Cristos! Înainte, cu cea mai sfântă însuflețire și îndrăzneală, la scoaterea luminii de supt obroc și punerea ei în sfeșnic, ca să lumineze tuturor fiilor din casa neamului nostru adevărul în toată splendoarea sa și să-i mântuiască de cătuși! Înainte, în zbor vulturesc, ca să ajungem cât mai îngrabă la acel timp fericit, când însuși Cristos va fi aievea. Păstorul întregului nostru neam, precum cetim: „*Eu (singur) voi cânta oile Mele — zice Domnul Domnul — și le voi cerceta pre ele. În ce chip cearcă păstorul turma sa în ziua rătăcirii, când e negură și nor în mijlocul oilor, când sânt osebite, așa voi cerca Eu oile Mele și le voi mâna din tot locul, unde s'au părăsit în zi de nor și de negură... Eu (singur) voi paște oile Mele și le voi odihni pre ele și vor cunoaște că Eu sânt Domnul. Pre cea pierdută voi cânta-o și pre cea rătăcită voi înturna-o și pre cea rătăcită voi lega-o, și pre cea slabă voi întări-o și pre cea tare voi păzi-o și le voi paște pre ele cu judecată... Și voi mântui oile Mele și nu vor fi mai mult pradă... Și voi scula preste ele un Păstor... și va fi lor Păstor*“ (Iezechil 34, 11.—23). *Preotul Constantin Morariu.*

Invățătura bisericii ortodoxe

Puțin importă că această escitație vine dela o escitație primordială ce s'a produs de mii ori milioane veacuri în urmă. Dar sigur e că această escitație originală a fost produsă. Mișcarea nu s'a putut naște dela sine, ci a trebuit o cauză esternă ca să fie produsă.

b) Și mai evidentă este necesitatea unui motor primar dacă privim globul nostru.

Ce influență este care face că pământul să mișcă în jurul său și-l poartă în spaț cu iuțime așa de mare? În genere, cine a dat anză acestor mișcări prodigioase ce însuflețesc astrii și-i țin în căile lor misterioase? Care mână a pus în spaț aceste lumi urieșe?

Să vorbim însă numai de sistemul nostru. Pământul să mișcă în jurul soarelui cu o iuțime de 600000 mile pe zi. Mercur, mai răpede, să mișcă cu o iuțime mai mare de un milion de mile pe zi. Iar în acest timp soarele cu cortejul său de planete descrie

în jurul unui centru necunoscut o curbă cu o rază ce pare a fi linie dreaptă. Și să nu uităm greutatea acestor globuri cerești. Soarele e greu de două milioane de Kg., ce să exprimă în cifre cu 2 urmat de treizeci de zero. Sirius, una din cele mai aproape stele de noi, are o masă de două ori mai mare.

Ce putere uriașă a putut pune în mișcare aceste sfere și să le precipite în întinsul mare cu atâta impetuozitate?

Să va zice: atracțiunea. Dar atracțiunea departe de a explica mișcarea siderală, e mai mult obiecțiune la această mișcare. Întrădevar atracțiunea, ce apropie lumile una de alta, tinde a le pune într'un repaus vecinic. Ea nu explică circulația sferelor în jurul centrului. Această mișcare, zice Newton, nu să poate explica fără intervenția unei puteri deosebite de gravitație. Această putere ilustrul astronom o numește: „Pentruca planetele să primească mișcare de revoluție în jurul soarelui e delipsă un braț dumnezeesc care să le pună pe tangență orbitei lor“.

În urmă chiar dacă puterile naturii ar fi de ajuns să explicăm misterul mișcărilor cerești, totuș ar trebui să ajungem la un motor nemișcat, independent de orice cauză secundară, care pune în lucrare aceste energii; căci dacă această cauză ar primi impulsune din afară, apoi nu ne-ar da explicația din urmă a fenomenului de care vorbim. Acest motor liber de orice slugărnicie, izvorul dintâi a toată influența motrice și puternic în sine însuș este Dumnezeu.

c) Și aci necredincioșii căută scăpare. Ei afirmă că însușirea esențială a materiei e mișcarea. Dubois-Reymond zice: „Materia nu e de care să prind cai și așa să i-să dea putere. O particică de fier este și rămăne aceeaș, fie că parcurge universul într'un aerolit, că e șnă pe drumul de fier, ori că e în globulele sângelui unui poet. Insușirile lui sânt din veci inalterabile și intransmibile“.

Nime nu neagă că în orice substanță materială este putere. Dar această putere să poate manifesta numai deșteptând-o intervenția unei cauze externe.

Fără îndoială este că puterile inerente diferitelor corpuri ajung să le pună în mișcare ori după ce le-au mișcat odată iarăș să le apropie unul de altul și să le fixeze în nemișcare.

Odată fixate însă în această nemișcare corpurile sânt inerte, adică indiferente față cu mișcarea ori repausul. De sânt în mișcare, rămăne în această uniform; de sânt în repaus, stăruesc în această stare. De aceea o carte, un corp rămăne totdeauna în locul unde le-am pus. Ce s'ar întâmpla oare dacă petrite din casele noastre, monedele din portofoliile noastre n'ar fi inerte? Laplace zice că această inerție explică mișcarea inalterabilă a astrilor. Falz este, prin urmăre, că corpurile în mișcare tind la repaus, cum credeau cei vechi; ori că aflându-să în repaus, tind la mișcare; ele sânt indiferente, iar această indiferență constituie baza științii fizice și mecanice.

Ce devine deci obiecțiunea materializmului con-

temporan? Nu, mișcarea nu e însușire esențială a materiei, apoi toate corpurile ar fi în mișcare și noi vedem că ele multe sânt în repaus.

Mai mult, Știința ne spune că mișcările ce atmează acum lumea materială odată vor înceta. Toate globurile cerești să mișcă într'adevăr în un mediu de eter, a cărui denzitate foarte mică totuș nu e nimic. Ele manifestă rezistență, frecare, diminuțe progresivă a vitezei, și merg toate într'un clip înfinit de încet, dar totdeauna sigur, cătră un repaus ce-l vor fi ajuns când mișcarea va fi așa de veche ca vecinicia.

Pentru globul nostru acțiunea timpului legată de aceea a apelor care nivelează munții, condiționată și de recirea și stingerea soarelui, acestea vor duce în nemișcare cele mai multe energii care acum să manifestă cu atâta putere.

De aceea putem afirma, că nici o îndocală serioasă nu să poate ridica față de motorul primar. Necesitatea acestuia să impune tuturor ca concluziune logică a datelor pozitive ale științei moderne, tot așa de bine ca și urmare a principiilor primare ale rațiunii. Acest întâi motor neputând fi mișcat la rândul său de altceva, căci n'ar mai fi întâiul motor este absolut independent, vecinic, nemișcat, înfinit — *Dumnezeu*. Acest adevăr e așa de evident, că învățații cei mai impioși îl recunosc, deși nu de bunăvoie. Laplace zice: „Am în mână toate elementele pentru organizația lumii, dar cineva trebuie să-mi dea cleiul.”

(Urmează)

Taifas

Oameni ca noi!..

Doi dintre intelectualii noștri, de altfel oameni cum să cade și cari la toate ocaziunile strigă din gură că sânt fil credincioși ai bisericii și neamului, începură să vorbească unele altele pânăce ajunseră și la preoți. Și de mirare, că tocmai despre tema aceasta vorbiră mai mult ca cum ar voi să-i pară de toate părțile și să nu rămână ceva neispitit. Iată conversația.

A. După toate acestea, preoții sânt oameni ca și noi ceialaltii.

B. Hm!

A. Eu unul, când îmi spune vr'unul din ei că este Dumnezeu, cer, iad, judecată a lui Dumnezeu, nu știu de ce ar trebui să cred astfel de lucruri, deoarece ei sânt oameni ca și noi!

B. Hm!

A. Și când preotul nostru vrea să-mi poruncească ceva, să mă oblighe, să mă oprească de ceva, cu ce drept se încumetă a o face? Doar și el e om ca noi?

B. Hm!

A. Întrece însă orice hotar atunci când ei vreau să ne silească a ne mărturisii păcatele înaintea lor! Dece să mă duc eu la preot, să îngenunchez înaintea lui, și el e om ca mine? Dece să spun eu faptele mele unui om care nu e mai bun decât mine?

B. Hm!

***

Pecând converzan astfel aud zgomot în apropiere.

B. Ce vrea omul asta?

A. Zice că primarul l-a trimis să spună tuturor să așeze semnele de botârnicie.

B. Cum! el e doar om ca și noi!

A. Da, el însă e primar.

B. Asta nu e piedecă ca el să fie om ca tine.

***

Urmează tăcere, în cursul căreia A cade în reflexiuni, iar neputând ajunge la vr'un rezultat vrea să schimbe conversația.

A. Primit-ai libelul de dare (porție)?

B. Da! Nu e teamă că-și vor uita să le împărțască.

A. Mie mi-au urcat darea cu 10 coroane.

B. Mie cu 15 coroane. Ce e de făcut?

A. Cum?

B. De! Ceice fac repartitia dărilor sânt oameni ca și tine; receptorul e om ca tine. Nu pot pricepe cum te pot sili oameni ca tine nu numai să le dai banii tăi, ci însuși să-i duci la ei?

A. De nu fac așa, apoi vine executorul.

B. Care încă e om ca tine.

***

Iarăș tăcere. A e încurcat. Noroc că să aude o trăsură, ce trece pelângă ei.

A. E medicul.

B. Părea că nu e deplin sănătos.

A. Nu, dar merge să grijască de oameni și mai puțin sănătoși decât el.

B. L-ai chema de s'ar întâmpla să te bolnăvești?

A. Desigur.

B. Și l-ai spune boala ta?

A. Desigur.

B. Și ai face tot ce ți-ar porunci?

A. Desigur.

B. Dar și el e om ca tine, și încă e mai bolnav decât tine.

A. Ce vrei să spuni cu vorbele tale: el e om ca și tine?

B. Eu numai repetesc ceace tu zisesesi când vorbirăm de preoți.

***

Conversația continuă. A vede că B l-a înfundat și ca să nu să creadă că e învins:

A. Dar nu e acelaș lucru.

B. Dece?

A. De spun medicului ce boală am, apoi el grijește să mă însănătoșez și în lucrul lui nu-l împiedecă împrejurarea că poate e mai bolnav decât mine — el mă tămădueste.

B. Vezi, și eu când merg la preot să mă mărturisesc știu că el grijește de sufletul meu, și chiar dacă preotul greșeste ca și mine, nu are a face, el poate să-mi erte greșelele.

A. De-mi plătesc darea, perceptorul nu o ia pentru sine, ci banii îi dă statului.

B. Iar de fac cu ce-mi spune preotul, apoi eu nu-l ascult pe el, ci pe bunul Dumnezeu.

A. De salūt pe primar, apoi cinstește pe reprezentantul autorității.

B. Iar eu de cinstește pe preot, apoi o fac pentru că el e reprezentantul lui Dumnezeu.

***

Încă scurtă tăcere, după care A (mânios): Ce caraghios mai ești!

B. Bine! Poți să mă insulti! Năcazul tău îmi dovedește că ești bătut. (a)

Sfințirea clopotelor pentru biserica gr. or. rom. din Vasiova

În 8/21 Septembrie a. c. a avut loc în comuna Vasiova sfințirea a trei clopote noi — „g“ dur — invențiunea cea mai nouă a Dlui Antoniu Novotny din Timișoara.

Aceste clopote în preț de peste 3000 coroane, s'au făcut din donațiuni singuratiche colectate prin subscrisul și adevă: Corul vocal din loc — înființat tot de subscrisul — 1480 cor., venit dela petrecerea pruncilor 75 cor. 42 fil., Familia Stancovici 60 cor., Cassa de păstrare „Bocșana“, Némethbogsáner Kreditbank, Némethbogsáni takarékpénztár. Societatea priv. austr. ung. câte 50 cor. Dr. Petru Borlovan 30 cor. Petru Zăbâc 30 cor., Constantin Belcu, Vasile Belcu Petru Oancea sculptor, Carol Szabonári, câte 25 cor., Dr. Cornel Petricu, Mihaiu Panajoth, Dr. Fedor Teimer, Ion Budințian, Dr. Aurel Oprea, Dr. Alecsandru Blaschuthy, Béla Blaschuthy, Rudolf Maraschki, Iosif Avram Petru Avram Anțiloni, Petru Anțilă episcop I, Nicolae Stanciu episcop II, Coriolan Zuiac paroh câte 20 cor., Vasile Anțilă jude com. 25 cor., Weisz și fiul, Iosif Djeska, Milan Risticu, Constantin Stancoviciu, Aurel Pocrean, Dr. Iacob Parneu, Martin Feistammel, Bäumel, Șteiner et Comp., Alecsandru Șteiner, Aurel Spataru, George Novac, Iosif Ivan, Mitru Anțilă, Nicolae Anțilă, Ion Andrees, Vasile Moldovan, Danil Anțilă, Stefan Doleschal, Iohann Köhl, Nicolae Avram Simu, Iosif Anțilă, Nicolae Boșcota, Vasile Lepa, Grigorie Draghiciu, Trifu Novac, Iosif Iancovicu, Aurel Anțilă, Iosif Anțilă Pancelie, Iosif Moldovan, George Petroviciu, Iosif Moldovan, Ion Cărmăzan, Maria Cărmăzan, Ion Boulescu din Onca de fer, Iuliana Jurca, Constantin Mărian, Nicuța Floreiu, Nicolae Ianculescu, Nasta Iova, Petru Anțilă Bușă, Iosif Anțilă Bușă, Zuckmann H., Mihaiu Novac Marta, Ion Petroviciu câte 10 cor., Filip Mateiu Mihaiu Moldovan câte 15 cor., Toma Avram 8 cor., Petru Mircea, Nicolae Anțilă Trumi, Mitru Bloju, Nicolae Floreiu, Nicolae Penda câte 6 cor., Iosif Popovicu, Iosif Tuschkan, Petru Ivan, Nicolae Novac Marta, Tengely N., Ioan Fink, Grigorie Ișan, Iulius Crina, Iosif Ursu, Iosif Condan, Ion Novac,

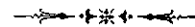
Iosif Olariu, Iosif Moldovan, Nicolae Bloju Grecu, Nicolae Anțilă cojocariu, Mihaiu Părian, Szatmári Marcel, Vasile Novac câte 5 cor. Iosif Iova, Petru Iova, Iosif Vuc, Nicolae Avram, Mitru Bișce, Iosif Avram, Marcu Oprea, Alecsandru Szeller câte 4 cor., George Dragălnă, Rosner Adolf, Iosif Udrea, Costa Anțilă, Maria Tismonariu, Ilie Bozganu câte 3 cor., Hoffyesank, Iosif Iova Iloni, Nicolae Novac, Iancu Moldovan, Trifu Anțilă, Petru Dragota, Dimitrie Meda, Iuliana Novac, George Sighiu, K. Dörner, Dimitrie Iova, Ionia Iova, Veta Iova, Nicolae Iova, Petru Novac, Nasta Anțilă, Iuliana Ursu câte 2 cor., Alex. Cozac, Petru Novac, Varga Andra, Damaschin Stanciu, Ion Cata, Elena Ivan, Persida Novac și Miron Popovicu câte 1 cor.

Clopotele vechi s'au vândut turnatoriului de clopote Antoniu Novotny cu prețul de 754 coroane, respective cu 2 cor. Kigramul.

Bucuroasă a primi marimimoși donatori și pe această cale mulțămitele noastre. De Dumnezeu ca clopotele la care au contribuit să le vestească mulți și mai mulți fericiți ani. Vasiova, în 15 Septemvr 1909.

Coriolan Zuiac

par. gr. or. rom. preș. com par.

Adunarea generală a „Asociațiunii“

Programul

festivităților ce să vor aranja din prilejul adunării generale a „Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român“.

Luni, 11 Octomvrie st. n. 1909.

Primirea oaspeților. Seara de cunoștință la orele 7 și jum. în „Restaurantul Brote“ (Palatul arhidiecesei).

Marti, 12 Octomvrie st. n. 1909.

La orele 8 și jum. serviciu divin în catedrală (Str. Măcelarilor) și în biserica gr. cat. din Poarta-Turnului.

La orele 10 și jum. a. m. ședința I. a „Asociațiunii“ în sala festivă a Casei Naționale. Imediat conferința d-lui Ioan Agărbicean.

La orele 1 și jum. p. m. banchet în sala dela „Unicum“ (Str. Poplăcii).

După banchet vizitarea instituțiilor culturale românești din Sibiu: Catedrala, Muzeul „Asociațiunii“, Școala de industrie etc.

La orele 8 seara concertul „Reuniunii române din Sibiu“, în sala dela Gesellschaftshaus.

Mercuri, 18 Octomvrie st. n. 1909.

La orele 10 a. m. ședința II. a „Asociațiunii“ în sala festivă a „Casei Naționale“.

La orele 4 p. m. ședința festivă a secțiunilor științifice literare.

Conferința d-lui Dr. V. Branisce „Despre Alexandru de Mocsony“. Împărțirea premiului „Andrei Murășan“.

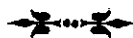
La orele 8 seara petrecere cu dans aranjată de

„Reuniunea femeilor române din Sibiu“ în sala dela „Gesellschaftshaus“.

Spre orientare anunțăm, că *Joi* sara, în 14 Octombrie să va reprezenta în teatrul orașănesc „*Fertfa*“, dramă într-un act de dl Miclescu și „*Săzătoarea*“ dlui Tib. Brediciănu.*

Comitetul aranjator.

* Ceice doresc să fie încuarterați la *Hotel* (Rö-mischer Kaiser, Neurlehrer, Mihai, Schmidt, Barbu) sânt rugați, să-și angajeze singuri de timpuriu camerele necesare. Ceice prefer a fi adăpostiți în cuartere particulare, binevoiască a se anunța cel mult până la 5 Octombrie nou la dl Romul Popescu funcționar la *Albina*, în Sibiu-Nagyszeben. Bilete pentru banchet à 6 coroane tacâmul, precum și pentru producțiunile artistice — à 3 cor. à 2 cor. à 1 cor. — să pot procura la cassierul dl Eugen Vancu în birourile „Asociațiunii“ în zilele 10—13 Octombrie st. n. Onoratul public este cu insistență rugat să binevoiască a să anunța din bună vreme, mai ales pentru banchet. Eventuale informațiuni să pot cere dela biroul „Asociațiunii“. (Cassa națională, Stadtpark).

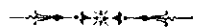
Convocare

Mult onorații acționari ai societății comerciale pe acții „Prilipceana“ din Prilipeți, prin aceasta sânt convocați la adunarea generală a societății „Prilipceana“ pe 17 Octombrie 1909 la orele 2 după amiază în fosta localitate a societății, în urma decisului de sub Nr. 3237 ex 1909 Polg. a tribunalului comercial din Caransebeș.

Ordinea de zi:

1. Raportul direcțiunei.
  2. Propunerea direcțiunei pentru liquidarea societății și alegerea liquidatorilor.
  3. Eventuale propuneri.
- Prilipeți la 2 Octombrie 1909.

Direcțiunea.

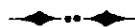
Aviz

Adunarea generală a Reuniunii învățătorilor români dela școalele confesionale gr. or. din dieceza Caransebeșului să va ținea la *Cacova Luni în 28 Sept. (11 Octombrie st. n.)* după programul deja publicat și nu după cum s'a publicat o notiță în Nrul ultim al foii „Progresul“.

Primirea și încortelarea membrilor și a oaspeților va fi Duminică în 27 Sept. (10 Octombrie) la 1 oră p. m. La 3 ore sedința de comitet, la 4 ore conferința generală prealabilă. Sara — eventual — concert.

Rocșa montană Septembrie 1909 st. v.

Ioan Marcu
preș. Reuniunei.

Știri

Onomastica Maj. Sale Regelui s'a serbat la 21 Septembrie (4 Octombrie) la instituțele diecezane cu solenitate cuvenită. Rugăciunea de mulțămire a săvârșit-o preotul *Ioan Stoian*, iar la slujbă au luat parte corpul profesoral și elevii dela amândouă instituțele, apoi elevii dela gimnaziu, școala civilă, școalele populare supt conducerea catheților.

Centenariul „Șaguna“. Comisiunea instituită pentru încuarterarea oaspeților, cari doresc să participe la sărbările din 4/17 și 5/18 a luni curente, ce se vor aranja întru amintirea marelui arhieru Andreiu, aduce pe aceasta cale la cunoștința celor interesați, că cei ce doresc să fie încuarterați la hotel (Împaratul Romanilor, Bonfert, Mihaiu, Schmidt și Barbu) să se pună în legătură directă cu hotelierii, iar ceice doresc a locui la particulari, să se adreseze cel puțin cu două zile înainte de sosire la dl Romulus Perian, funcționar consistorial în Sibiu. Totodată On. oaspeți sânt rugați a anunța și timpul sosirii la gara din Sibiu, uude vor fi așteptați și îndrumați la cuartere. *Comisiunea de încuarterare.*

Procese câștigate. Să vestește din Budapesta că la tribunalul de acolo s'a judecat procesul intentat bisericii sârbești pentru despărțirea Românilor de Sârbi din comuna *Orșad* lângă Vârșat. Sentența s'a adus în favorul Românilor cari primesc biserica, dar au să despăgubească pe Sârbi cu 5000 coroane în curs de 5 ani. Înalta Curte, mai departe, a aprobat sentența adusă în procesul de asemenea natură din comuna *Herniacova* (comitațul Timiș). Românii primesc întreaga avere bisericască, deoarece în comună de prezent se află numai 37 Sârbi.

Societatea de lectură „Ioan Popasu“ s'a constituit astfel: a) *Secțiunea teologică*: Președinte: Dr. Dimitrie Cioloca. Vicepreședinte: Ioan Iencea teolog c. III. Notar: Iosif Pascu teol. c. III. Cassar: Petru Florea t. c. III. Controlor: Teodor Petrică t. c. III. Bibliotecar: Coriolan Buracu t. c. II. Vicebibl.: Adrian Cioloca t. c. I. Membrii în comitet: Ioan Boloșiu, Aurel Colojoara t. c. III. Valeriu Meda, Ioan Geța t. c. II. Ioan Alexandrescu și Mareș Humița c. I. b) *Secțiunea pedagogică*: Președinte: Dr. Nicolae Regman. Vicepreședinte: Azarie Circo c. IV. Notar: Aureliu Farca c. III. Bibliotecar: Trandafir Lugojanel c. III. Vicebibliotecar: Toma Bărbosu c. II. Cassar: Gheorghe Cârdaș c. IV. Controlor: Aurel Doboșan c. III. În comisia literară sânt: Ioan Șerengeu c. IV. Gheorghe Cărabău c. IV. Aureliu Farca c. III. Aurel Doboșan c. III. Ioan Ursu c. II. Ioan Nișu c. I. Dirigent de muzică: Gheorghe Cărabău c. IV.

Nou continent pe Mars. Astronomul belgian Jonckhere a descoperit pe planeta Mars un continent nou în apropierea finutului polar și i-a dat numele *Ell'a*, cum să cheama fica astronomului.

Carte didactică oprită. Ministrul de culte și instrucțiune publică a interzis folosirea manualului „Istoria patriei și elemente din Istoria universală“ de I. Darcu, ediția 6. Acum însă prelucrându-să a apărut în 1908 și această ediție e aprobată de ministrul instrucțiunii.

Cine poruncește și plătește. Un conte magiar se duse la niște băi de mare în Belgia și ș-a luat lăcuință într'un hotel de rangul prim. El nu-ș luase servitori de acasă, ci se servea de personalul hotelului, solvind bogat toate serviciile. Într'o sară face ei un chef numai așa și în dispoziția lui cere dela un chelner să-i tragă cizmele. Chelnerul nu voește. Vine altul, dar nici acesta nu se apucă. Contele injură, ba și lovește în ei. În acea larmă veni și hotelierul, care era absent și intră că ce poruncește? „Monsieur“, îi zice contele „și-aș fi recunoscător dacă mi-ai trage cizmele“. Hotelierul era pe aci gata să răspundă cu injură, dar se cugetă puțin și îi zise cu toată complezanța: „Te rog scuză, dle conte, numai un moment și îndată vă stau la dispoziție“. Momentan intră în chilia sa și se îmbracă în costumul de gădă: frac, clac, cravată albă, mănuși fine și se prezintă contelui zicând: „Așa să cuvime mie a vă împlini porunca“. Și cât ai da în palme trase cizmele jos. Contele îndestulat îi mulțămeste. Nu mult și cere socolata. În socolată să afla și poziția: „Pentru tragerea cizmelor de proprietar în frac

etc... 500 fr*. Contele la cetirea acestei poziții a încreștit puțin fruntea, dar a solvit omeneste. El a mai stat în acel hotel, dar nu ș-a mai permis acel lux. La plecare a strâns bine mâna hotelierului zicându-i: „Monsieur, dă ești un om la loc, un om întreg“.

Un om, care a viețuit mult, dar a trăit puțin* Nu tocmai demult s'a aflat pe drumul appic la Roma o peatră comemorativă cu următoarea inscripție latină: „Aici zac osămintele lui Similis, care a trăit numai 7 ani, deși a ajuns bătrânețe adânci“. Acest Similis a fost general sub Traian și Adrian și ajunsese etatea de 87 ani. Până la etatea de 80 ani a stat în serviciul statului, când a cerut să fie concediat. În liniștea filozofică dela țară a venit la convingerca, că viața de mai nainte petrecută în războaie, la curte, nici nu merită numele de viață. Pe patul de moarte a lăsat, că acest adevăr, la care a ajuns numai când a fost de 80 ani, să să sape în peatră, din care să învețe călătorul să abzică de ambițiunea deșartă și să trăiască.

Rectificare. La „Știri“ din Nr. 38 „Noul Iona“ în loc de balena — care are gâtlej mic și nu poate înghiți ceva mai mare — să să cetească căne'e de mare, rech n (Haifisch).

Cronica literară și culturală

Într'o apreciere amănunțită, foarte bună și justă, dl. Victor Morariu, ne înfațisează pe tinerul poet bucovinean G. Rotică, în n. 9 al Junimei Literare din Cernăuț, cu prilejul apariții poeziilor sale la Valenii de Munte, ca pe reprezentantul de frunte în evoluția poeziei românești din Bucovina dela Eminescu până la Goga. Direcție ori curent literar hotărâtor n'a amănecat din Bucovina înicând, și nici nu era trebuință de această — ajungea doar primirea cu dragoste și credință a scrisului fraților mai mari, dela noi sau din regat, pentruca conștiința națională și iubirea de limbă să se cimenteze și să se continue acolo. Valoarea literară a poezilor bucovineni mai vechi e minimă; I. Porumbescu, V. Bumbac și chiar și Petrino, cel mai de frunte din ei, scriu în limba și versul lui Mureșanu, Bointineanu și Alexandri, neavând aproape nici odată o notă specifică și originală în creațiunile lor. Ei ca și măiestrii lor nu mai pot cuceri azi, căci struna sufletului nostru își cere mâna fină a artistului desăvârșit ca s'o poată pune în vibrație dulce și în adevăr mulțămitoare. Ei mai pot trezi în noi numai iubire și pietate pentru entuziasmul și dragostea lor de n-am și limbă. Dar înălțarea versului românesc prin cel mai mare măiestru al său Eminescu, aduce roade trainice și în Bucovina. Forma măiestrului farmecă prin strălucirea ei. Ea dă timbrul artistic poeziei românești în cel mai înalt grad. Înființată odată, ea putea fi întrebuințată cu succes de toți aceia ce aveau într'adevăr ceva de spus — fără teama banalității, a imitații șerservile și a cântării absurde și închipuțe. Și dintre acei puțini bucovineni cari aveau ceva de spus în limba măiestrului dar și în a lor proprie, bogată și cu prisosință multă în simțirile sufletului lor, ocupă locul întâi sârmanul T. Robeanu cu „Poeziile postume“ și C. B. rariu autorul feeriei „Făt-Frumos în grădina s. Vineri“.

Alți poeți de frunte nu ne-a mai dat Bucovina până la învățătorul G. Rotică. Activitatea lui literară începe, pe la 1900, prin foiletoanele gazetelor bucovinene și se continuă în Junimea Literară, înființată de soc. acad. Junimea la 1904, unde își publică rând pe rând cele mai bune din poeziile sale din volumul de față. Junimea Literară era în Bucovina o soră mai mică a celorlalte reviste, Sămănătorul, Luceafărul și Făt-Frumos, răspânditoare ale curentului nou și sănătos din literatura noastră de azi și, hotărât, fără activitatea ei, operele scriitorilor noștri tineri nici pe departe n'ar fi străbătut așa de sigur și așa de mult în cercurile cărțurilor noastre de acolo. Junimea Literară are meritul incontestabil de a fi trezit în Bucovina înțelegere și dragoste pentru literatura noastră mai nouă. Generația tânără îi desfășură fiecare număr cu drag, cetind și recetind cutare poezie a lui Rotică Beuca-Costineanu, Leandru și Hutan ori cutare schiță, navelă duioasă și dragălașă a lui Grămadă și Liviu Mărcuș, scriitorii obicinuiți ai Jun. Literare cari, pe lângă toată influința primită dela scriitorii mai mari ai neamului, au totuși multe note originale care i-au făcut totdeauna simpatici și iubiți în cercul cetitorilor lor. Dintre acești scriitori ai Junimei Literare, d. G. Rotică est: cel dintâi care și strânge în volum poeziile sale. „Elev al lui Goga, are versul și strofa măiestrului, dar are și destulă viață sufletească proprie, pentru ca să apară ca ucenic în înțelesul cel mai bun al cuvântului, așa cum Vlahuță e elevul lui Eminescu. E ucenicul de care măiestrul nu se va lăpăda, pentru că atâtea gândiri adânci, imagini gingașe din natură, priviri surprinzătoare în sufletul omenesc, atâtea împărechieri de vorbe puține, cari esprimă cugetări profunde și simțiri puternice — dovedesc într'adevăr că poetul a trăit ceea ce cântă“¹. Așa îl apreciază d. V. Morariu, tânăr profesor bucovinean cu serioase și rare pregătiri literare, iar d. N. Iorga în Neam. Rom. Literar pe Septemvrie vorbind de aceleași poezii, zice: „În rostirea iubirii pentru neamul său, pentru limba, pentru sufletul lui, d. Rotică are accente de o hotărâre crudă, de un entusiast și sălbatec avânt care lipsesc poetului ardelean...“ Ne-ar părea mai bine dacă n'ar trebui să înregistrăm cu acest prilej influința prea mare a lui Goga asupra poetului bucovinean în acelea poezii, unde cântă durerea neamului său. Poți fi cineva și după altcineva, de și, dacă se poate, e bine să-ți cauți drumul. — *fie și cărărușa*, zice d. Iorga în același număr al Neam. Rom. Lit. despre Rotică. Foarte adevărat! căci o mai puțină influință a lui Goga ar fi ridicat, de sigur, mult mai mult valoarea poeziilor sale, și atunci cu adevărat d. Rotică și-ar fi câștigat, mai cu drept, rândul cuvenit în ceata scriitorilor noștri buni. Dar cu tot acest cusur, cântarea dlui Rotică ni-e sinceră, izvorită dintr'o cucernică și mare iubire pentru neamul său, și aceasta iartă ucenicia pe care n'am fi vrut-o în așa o măsură. El în-

* Trimise de poetul N. Jurca din Cireș.

¹ Vezi Jun. Lit., n. VI p. 164.

trupează azi în versurile sale aspirațiile neamului său din Bucovina! Durerile lui le cântă în frumosul grai moldovean. — Poeziile lui Rotică se capătă și în librăria noastră pentru prețul neînsemnat de 60 fil. Învităm toată inteligența noastră să citească și să cuprindă cu drag cântarea fratelui bucovinean.

Numărul mai nou al „Luceafărului” ni-aduce frumoasa năvelă a lui Sandu-Aldea: „Brigadierul Frunză”; o bună dare de seamă a poetului I. Borcea despre volumul de poezii al dsoarei E. Pitiș cu reproducerea de trei poezii minunate (Idilă, Cu steaua și Cântec) ale aceleiași poete; poezii populare și două poezii de o adâncă duioșie ale Mariei Cunțan. Ilustrații frumoase, cronici și știri interesante.

Licitațiune minuendă

Pe baza încheierii Ven. Consistor diecezan gr. ort. român din Caransebeș dto 11 August 1909 Nr. 3743 B. să scrie *licitațiune minuendă* pentru zidirea de nou a bisericii gr. ort. rom. din **Șușca**, protopresbiteratul Bisericii-Albe.

Prețul de esclamarie este 8864 coroane 80 fil. Licitațiunea să va ținea în 11/24 Octomvrie 1909 la orele 11 a. m. la casa comunală din loc.

Doritorii de a întreprinde acest lucru să se prezenteze în ziua apunțită, având a depune vouch-ul de 10% din prețul esclamariei în bani gata ori în hârtii de valoare.

Planul și specificațiunea de spese și măsuri să pot vedea în orice zi la oficiul parohial din loc.

Comuna bisericească își rezervă dreptul de preferință asupra acelor meștrii întreprinzători, în care va avea mai multă încredere. Întreprinzătorul nu are drept de a pretinde diurne sau viatic și spese de călătorie.

Întreprinzătorul nu este îndatorat să rebonifice comunei bisericești spesele avute cu compunerea planului.

Șușca din ședința comitetului parohial, ținută la 13/26 Septemvrie 1909.

Petru Blașiu
not. com. par.

Teodor Ianculovici
președintele com. par.
2—3 [12]

Cu știrea adm. protopopesc tractual *Sofronie Nedici*.

Concurse

Să scrie pentru întregirea parohiei de clasa a II-a din comuna **Calina**, protopresbiteratul Oraviței cu termen de 30 de zile dela prima publicare în „Foaia diecezană”.

Emolumentele împreunate cu acest post sânt:

1. Ună sesiune parohială de 30 de jugere.
2. Stola și birul uzitat.
3. Cortel liber în casa parohială.

Recurenții să invite a-și înainta recursurile sale adresate comitetului parohial din Calina, Prea On. Oficiu protopresbiterat din Oravița, apoi a se prezenta în vre-o Duminică ori sârbătoare în sânta biserică spre a-și arăta desteritatea în oratorie și cântare, dar nu în ziua de alegere.

Calina la 23 August 1909 din ședința comitetului parohial.
3—3 [53]

Teodor Drugăriu m. p.
președinte.

Nicolae Blaj m. p.
notari.

În conțelegere cu protopresbiterul tractual.

Pentru ocuparea postului de *invățător*, la școala confesională gr. ort. rom. din comuna **Tapia**, să scrie concurs cu termen de 30 de zile dela prima publicare în „Foaia diecezană”.

Emolumentele:

1. Salar în bani gata 464 coroane.
  2. Lemne pentru învățător și școală 144 coroane.
  3. Pentru conferință 10 coroane.
  4. Pentru scripturitică 10 coroane.
  5. Două jugere de pământ arător socotite în 80 coroane și dacă învățătorul le va folosi are a suporta darea regască și comunală.
  6. Dela înmormântări unde va fi pofit cu liturgie 1 coroană, fără liturgie 80 fileri.
  7. Cvarțir liber în edificiul școlii cu grădina de legumi; să observă că pe lângă grădina școlii să află încă una afară.
- Doritorii de a ocupa acest post sânt pofțiți a se prezenta în vre-o Duminică sau sârbătoare în sf. biserică pentru a-și arăta desteritatea în cant și tipic.
- Să observă că alesul învățător are a purta socoțile bisericii și ale cultului și scripturistica în ședințele comitetului parohial fără nici o remunerațiune.
- Alesul învățător este îndatorat a purta cantoratul în biserică și a instrua tinerimea în cântările bisericești.
- Tapia, din ședința comitetului parohial ținută la 1 Martie s. v. a. e.

Constantin Chevereșeanu m. p.
președinte

Traian Miși m. p.
notar

2—3 [55]

În conțelegere cu protopresbiterul tractual.

Pe baza decisului Venerabilului Consistor diecezan Nr. 2 B. ex 1909 să scrie concurs la parohia a III-a pentru alegerea de paroh la parohia de cl. II-a din **Bocșa Română**, rămasă vacantă prin repausarea parohului Ioan Popovici, protopresbiteratul Bocșa montană, cu termen de recurgere de 30 zile dela prima publicare în „Foaia diecezană”.

Emolumentele sânt:

1. Sesiunea parohială.
2. Birul și stola uzitată.

Doritorii de a ocupa acest post au să-și trimită recursurile instruate conform statutului organic și regulamentului pentru parohii, adresate comitetului parohial gr. ort. din Bocșa română, Oficiului protopresbiterat.

Recurenții sânt pofțiți să se prezinte în vre-o Duminică sau sârbătoare în s. biserică din Bocșa rom. spre a-și arăta desteritatea în cântare, oficiare și oratorie, dar nicidecum în ziua alegerii.

Bocșa română din ședința comitetului parohial ținută în 3/15 Iulie 1909.

3—3 [54]

Comitetul parohial

În conțelegere cu mine: *Petru Ieremia*, administrator protopresbiterat.

Pe baza decisului Vener. Consistor diecezan din 13/26 August a. e. Nr. 2794 Șc. să scrie concurs din nou pentru ocuparea de *invățător* la școala confesională gr. ort. română din **Petroman**, protopresbiteratul Ciacovii, cu termen de 30 zile dela prima publicare pe lângă următoarele emolumente:

1. Salar în bani 1000 cor.
2. Scripturistica 10 cor.
3. Cortel în natură și grădina pentru legume.
4. Dela înmormântări unde va fi pofit 1 cor.

De încălzirea salei de învățământ să va îngriji comuna bisericească.

Alesul învățător este îndatorat a purta cantoratul în și afară de biserică, a instrua tinerimea școlară în cântările bisericești, iar dintre adulți a crește cântăreți pentru strană.

Preferiți vor fi aceia, cari vor avea 4. clase gimnaziale sau civile și vor dovedi cu atestat, că sânt în stare să instruceze și să conducă cor vocal bisericesc și limesc.

Pentru instruarea și conducerea cor ului alesul va fi remunerat cu folosința alor 3 lanțe pământ arător.

Pentru servicii pestate în altă comună nu să acordă nici un fel de emolument.

Recursurile ajustate cu documentele recerute, eventual și atestat de serviciu — și adresate comitetului parohial din Petroman, să să subștearnă Prea On. Oficiu protopresbiterat din Ciacova, ctul Timiș, — iar recurenții să se prezinte în s. biserică spre a-și arăta desteritatea în tipic și cântare.

Petroman, din ședința comitetului parohial ținută în 1/14 Septemvrie 1909.
3—3 [53]

Treică Rusanda
preș. com. par.

Traica Pepa
not. com. par.

În conțelegere cu protopresbiterul tractual *Ioan Pinciu*.

AVIZ!

Am onoare a recomanda mult stimatelor Dame Atelierul meu bogat în **pălării, blouse, rufe și altele** în cele mai moderne soiuri.

Costume pentru dame să pot confecționa, după procurare, în timpul cel mai scurt, cu preț foarte moderat.

Cu deosebită stimă

Gál Helén

(Strada principală, în casa Brancovici.)
2—3 [2]

„Minerva“

Compactor Vasilie Damian

Caransebeș, în edificiul institutului teologic-pedagogic.

Primește spre efectuare tot soiul de legături dela cea mai fină până la cea mai luxoasă; anume **Evangelii simple și în lux, cartea donatorilor sf. biserici, protocoale, cărți de bibliotecă, cutii etc.**, cu prețuri foarte moderate.

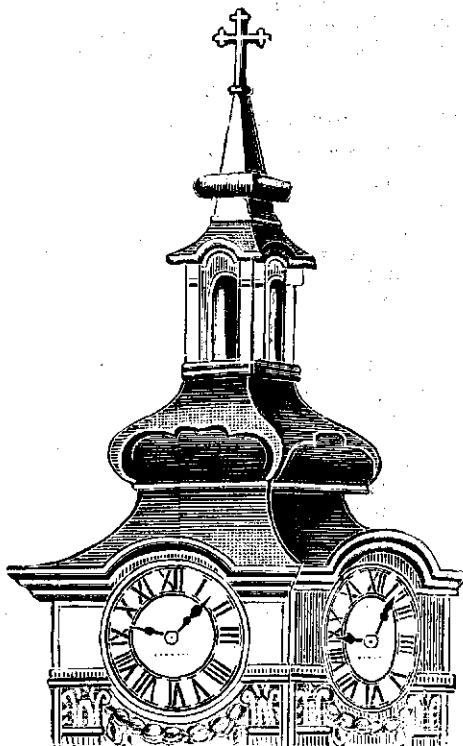
Pentru biblioteci bisericesti și populare fac prețuri foarte reduse.

Cu deosebită stimă

Vasilie Damian

legător de cărți.

2—10 [3]

OROLOAGE

pentru turruri bisericesti

în executare solidă precum și reparatura acestora prevede sub garanție

Friederic Grochowina

orologier și mehanic

în Caransebeș.

Casa institutului pedag.-teol. diecezan **Telephon 31**
10—26 [1]